

กระบวนการจัดทำแผนการใช้ที่ดิน พื้นที่เขตพัฒนาที่ดินบ้านรัศมี - สามัคคี ลุ่มน้ำเพ็กตโนดเมืองโอพาร จังหวัดกำแพงสปีอ ราชอาณาจักรกัมพูชา

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กระบวนการจัดทำแผนการใช้ที่ดินพื้นที่เขตพัฒนาที่ดิน
บ้านรัศมี - สามัคคีลุ่มน้ำพืดโนดเมืองโอร
จังหวัดกำปงสปีอ ราชอาณาจักรกัมพูชา

โดย

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

สารบัญ

	หน้า
1. คำนำ	1
2. วัตถุประสงค์	1
3. กระบวนการวางแผนการใช้ที่ดิน	2
3.1 พื้นที่ดำเนินการ	2
3.2 ข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์แผนการใช้ที่ดิน	2
3.3 การวางแผนการใช้ที่ดิน	9
4. การประชุมเพื่อเสนอแผนการใช้ที่ดินครั้งสุดท้าย และกำหนด(ร่าง)แผนงานปี 2562	18
4.1 การประชุมเพื่อเสนอแผนการใช้ที่ดินครั้งสุดท้าย	18
4.2 (ร่าง) แผนการดำเนินงานปี 2562	19

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ทฤษฎาครดินในพื้นที่เขตพัฒนาที่ดิน บ้านรัศมี-สามัคคี ลุ่มน้ำเพ็ทตโนด	3
ตารางที่ 2 ระดับความเหมาะสมของที่ดินสำหรับพืชเศรษฐกิจในพื้นที่เขตพัฒนาที่ดิน บ้านรัศมี-สามัคคี ลุ่มน้ำเพ็ทตโนด	5
ตารางที่ 3 สภาพการใช้ที่ดินในพื้นที่เขตพัฒนาที่ดินบ้านรัศมี-สามัคคี ลุ่มน้ำเพ็ทตโนด	7
ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบเขตการใช้ที่ดินที่ปรับแก้ ระหว่างร่างแผนการใช้ที่ดินและแผนการใช้ที่ดินที่ปรับแก้ไข ในพื้นที่เขตพัฒนาที่ดินบ้านรัศมี-สามัคคี ลุ่มน้ำเพ็ทตโนด	14
ตารางที่ 5 แผนการใช้ที่ดินในพื้นที่เขตพัฒนาที่ดิน บ้านรัศมี-สามัคคี ลุ่มน้ำเพ็ทตโนด	16
ตารางที่ 6 ร่างแผนการดำเนินงานปี 2562	20

สารบัญรูป

	หน้า
รูปที่ 1 ทรัพยากรดินในพื้นที่เขตพัฒนาที่ดิน บ้านรัศมี-สามัคคี กลุ่มน้ำเพ็ทโนด	4
รูปที่ 2 สภาพการใช้ที่ดินในพื้นที่เขตพัฒนาที่ดิน บ้านรัศมี-สามัคคี กลุ่มน้ำเพ็ทโนด	8
รูปที่ 3 แผนการใช้ที่ดินในพื้นที่เขตพัฒนาที่ดิน บ้านรัศมี-สามัคคี กลุ่มน้ำเพ็ทโนด	17

กระบวนการจัดทำแผนการใช้ที่ดินพื้นที่เขตพัฒนาที่ดินบ้านรัศมี-สามัคคี กลุ่มน้ำเพ็กตโนดเมืองโอฟาร จังหวัดกำปงสปี ราชอาณาจักรกัมพูชา

1. คำนำ

โครงการความร่วมมือพัฒนาการเกษตรแบบมีสัญญาระหว่าง ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐสหภาพเมียนมา สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามและไทย ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (ACMECS) เป็นกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจในระดับอนุภูมิภาคที่จัดตั้งขึ้น เพื่อใช้ประโยชน์จากความแข็งแกร่งและความหลากหลายของทั้ง 5 ประเทศสมาชิก เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอย่างสมดุลมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถและสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจตามแนวชายแดน การลดช่องว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิก และส่งเสริมให้เกิดสันติภาพ เสถียรภาพ และการบูรณาการของอาเซียนในภาพรวม

ปีพ.ศ. 2559 กรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการจัดทำแผนแม่บทโครงการโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง ระหว่างกัมพูชา ลาว เมียนมาร์ ไทย และเวียดนาม (Ayeyawady - Chao Phraya - Mekong Economic Cooperation Strategy : ACMECS) เป็นระยะเวลา 5 ปี ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2560 - 2564 ซึ่งได้กำหนดกิจกรรมหลักที่จะดำเนินการแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆให้แก่ประเทศสมาชิก ประกอบด้วย การสำรวจและจำแนกดิน การวางแผนการใช้ที่ดิน การประเมินศักยภาพพื้นที่ การปรับปรุงบำรุงดิน การอนุรักษ์ดินและน้ำ การพัฒนาบุคลากร การสนับสนุนการพัฒนาเครือข่ายพัฒนาที่ดินของภาครัฐ เกษตรกร และหมอดินอาสา การจัดทำศูนย์สาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดินเพื่อเป็นตัวอย่างของความสำเร็จในพื้นที่ลุ่มน้ำที่ได้รับการคัดเลือก

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน ได้รับมอบหมายให้ดำเนินงานกิจกรรมกระบวนการวางแผนการใช้ที่ดิน เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการวางแผนการใช้ที่ดินให้แก่ประเทศสมาชิก โดยการจัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของประเทศสมาชิก ให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการวางแผนการใช้ที่ดินที่ถูกต้อง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนการใช้ที่ดินในระดับต่างๆ เพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างยั่งยืนต่อไป นอกจากนี้ยังได้กำหนดในลักษณะพื้นที่ลุ่มน้ำเพื่อเป็นกรณีศึกษากระบวนการวางแผนการใช้ที่ดินในประเทศสมาชิกแต่ละประเทศ ซึ่งโครงการความร่วมมือ (ACMECS) ไทย-ราชอาณาจักรกัมพูชา ได้กำหนดพื้นที่ศึกษากระบวนการวางแผนการใช้ในพื้นที่เขตพัฒนาที่ดินบ้านรัศมี-สามัคคีกลุ่มน้ำเพ็กตโนดเมืองโอฟาร จังหวัดกำปงสปี มีเนื้อที่ 49,585ไร่ ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์แผนการใช้ที่ดิน ประกอบด้วยด้านกายภาพ ได้แก่ ข้อมูลทรัพยากรดิน สภาพการใช้ที่ดิน ความเหมาะสมของที่ดินสำหรับพืชเศรษฐกิจและข้อมูลด้านเศรษฐกิจสังคม นโยบายภาครัฐในการกำหนดแผนการใช้ที่ดิน

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินพื้นที่เขตพัฒนาที่ดิน บ้านรัศมี-สามัคคี กลุ่มน้ำเพ็กตโนด เมืองโอฟาร จังหวัดกำปงสปี ราชอาณาจักรกัมพูชา และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแผนการใช้ที่ดิน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่

2.2 เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ของกระบวนการวางแผนการใช้ที่ดินแก่เจ้าหน้าที่ราชอาณาจักรกัมพูชา

2.3 เพื่อประสานความร่วมมือด้านการพัฒนาเกษตร ผ่านการแลกเปลี่ยนความรู้ทางการพัฒนาที่ดิน ระหว่างราชอาณาจักรไทย และกัมพูชา ภายใต้กรอบความร่วมมือ ACMECS

3. กระบวนการวางแผนการใช้ที่ดิน

การวางแผนการใช้ที่ดินมีเป้าหมายเพื่อให้การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นการกำหนดขอบเขตบริเวณที่ดินตามความแตกต่างของลำดับชั้นแห่งการใช้ที่ดินนั้นๆ โดยพิจารณาจากการใช้ที่ดินทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่หรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น สภาพเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งนโยบายของรัฐ ทั้งนี้ต้องเฝ้าอำนวยความสะดวกต่อการพัฒนาและการอนุรักษ์ภายใต้สภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์ให้การใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นไปอย่างประหยัด เกิดประโยชน์ต่อหน่วยพื้นที่อย่างสูงสุดและสามารถอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่ได้ในอนาคตอย่างยั่งยืนต่อไป

3.1 พื้นที่ดำเนินการ

พื้นที่เขตพัฒนาที่ดินบ้านรัศมี-สามัคคี กลุ่มน้ำเพ็กตโนด เมืองโอหาร จังหวัดกำปงสปีอ ราชอาณาจักรกัมพูชา มีเนื้อที่ 49,585 ไร่ โดยมีความสูงจากระดับทะเลปานกลางประมาณ 50-110 เมตร สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปมีลักษณะเป็นที่ราบเรียบหรือค่อนข้างราบเรียบ (flat to nearly flat) ถึงลูกคลื่นลอนชัน (rolling) มีความลาดชันประมาณ 0-20 เปอร์เซ็นต์ มีเทือกเขาโอราลทางด้านทิศตะวันตก และลาดเทไปทางด้านทิศตะวันออกจนถึงแม่น้ำเพ็กตโนด บริเวณตอนกลางของพื้นที่มีลักษณะเป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย (gently undulating) และเป็นที่ยราบลุ่มบริเวณใกล้แม่น้ำเพ็กตโนด

3.2 ข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์แผนการใช้ที่ดิน

1) ทรัพยากรที่ดิน

(1) การสำรวจดิน

จากการสำรวจดินในระดับค่อนข้างละเอียด (Semi - detailed) โดยกองสำรวจและวิจัย ทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน ซึ่งใช้หลักการจำแนกดินตามระบบสากลของกระทรวงเกษตร สหรัฐอเมริกา (USDA soil Taxonomy) สามารถจำแนกดินในพื้นที่เขตพัฒนาที่ดินบ้านรัศมี-สามัคคี กลุ่มน้ำเพ็กตโนดจังหวัดกำปงสปีอ ราชอาณาจักรกัมพูชา ได้เป็น 10 หน่วยแผนที่ดิน ดังตารางที่ 1 และรูปที่ 1

(2) สถานภาพทรัพยากรดิน

จากการศึกษาทรัพยากรดินในพื้นที่เขตพัฒนาที่ดินบ้านรัศมี-สามัคคี กลุ่มน้ำเพ็กตโนด จังหวัดกำปงสปีอ ราชอาณาจักรกัมพูชา พบว่า ปัญหาทรัพยากรดินที่เป็นปัญหาต่อการในพื้นที่ในการทำเกษตรกรรม มีดังนี้

(2.1) ปัญหาดินทรายจัด ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน RS05-IsB มีเนื้อที่ 26,945 ไร่ หรือร้อยละ 54.34 ของพื้นที่เขตพัฒนาที่ดินฯ เป็นดินลิกมาก มีเนื้อดินเป็นดินทรายปนร่วน ตลอดจนถึงระดับความลึก 2 เมตร ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ และมีเนื้อดินเป็นทราย เสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำในช่วงฝนทิ้ง

(2.2) ปัญหาดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ มีเนื้อที่ 14,743 ไร่ หรือร้อยละ 29.73 ของพื้นที่เขตพัฒนาที่ดินฯ จำแนกตามสภาพพื้นที่ ได้ดังนี้

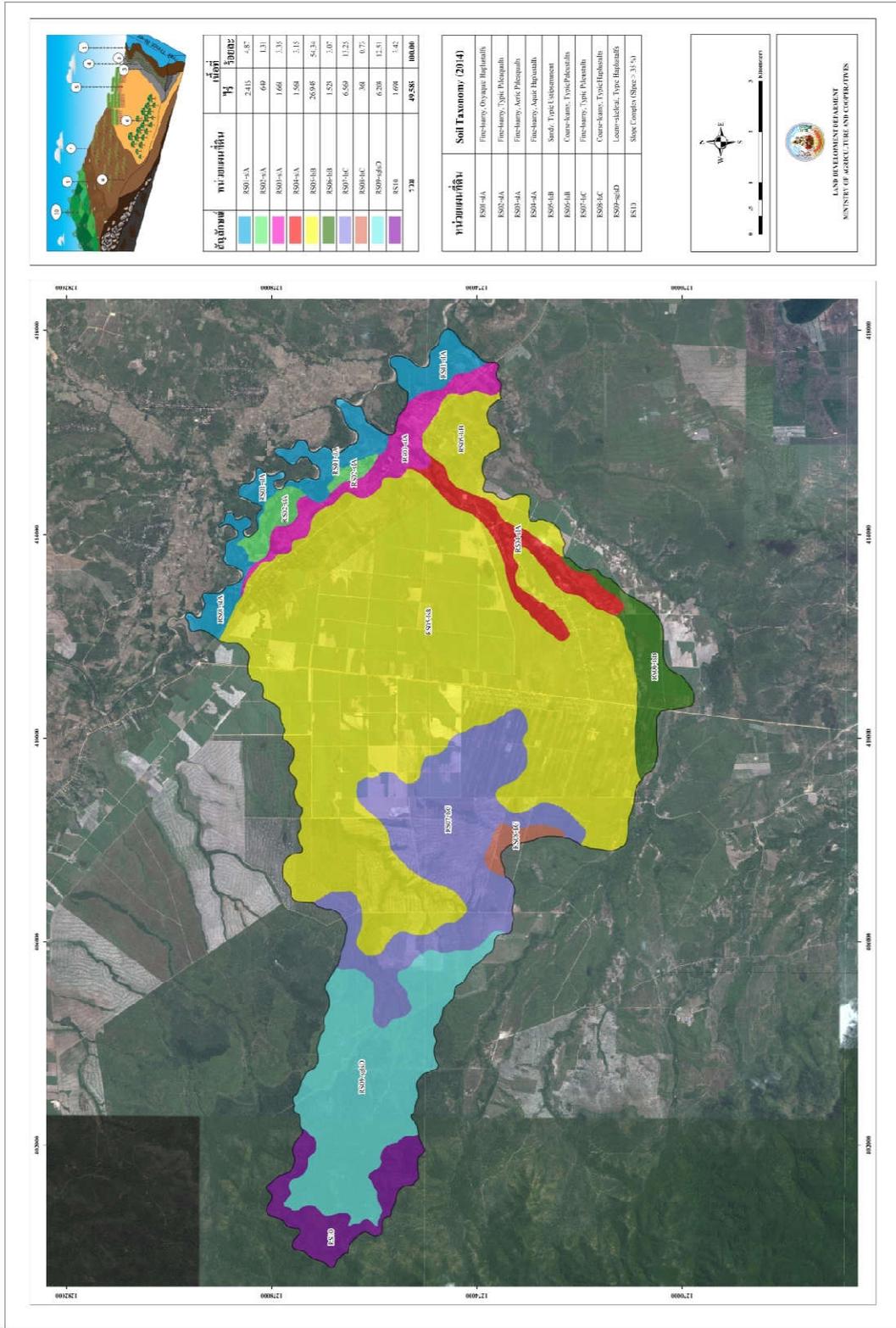
- ปัญหาดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำในกลุ่ม ได้แก่ หน่วยแผนที่ดินที่ RS02-sIA, RS03-sIA, และ RS04-sIA มีเนื้อที่ 3,874 ไร่ หรือร้อยละ 7.81 ของพื้นที่เขตพัฒนาที่ดินฯ

- ปัญหาดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำในที่ดอน ได้แก่ หน่วยแผนที่ดินที่ RS01-sIA, RS06-lsB, RS07-lsC และ RS08-lsC มีเนื้อที่ 10,869 ไร่ หรือร้อยละ 21.92 ของพื้นที่เขตพัฒนาที่ดินฯ

ตารางที่ 1 ทรัพยากรดินในพื้นที่เขตพัฒนาที่ดิน บ้านรัศมี-สามัคคี ลุ่มน้ำเพ็กตโนด

หน่วยแผนที่ดิน	คำอธิบาย	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
RS01-sIA	รัศมี-สามัคคี 01 ประเภทที่มีดินบนเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์	2,416	4.87
RS02-sIA	รัศมี-สามัคคี 02 ประเภทที่มีดินบนเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์	649	1.31
RS03-sIA	รัศมี-สามัคคี 03 ประเภทที่มีดินบนเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์	1,661	3.35
RS04-sIA	รัศมี-สามัคคี 04 ประเภทที่มีดินบนเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์	1,564	3.15
RS05-lsB	รัศมี-สามัคคี 05 ประเภทที่มีดินบนเป็นดินทรายปนร่วน มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	26,945	54.34
RS06-lsB	รัศมี-สามัคคี 06 ประเภทที่มีดินบนเป็นดินทรายปนร่วน มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	1,523	3.07
RS07-lsC	รัศมี-สามัคคี 07 ประเภทที่มีดินบนเป็นดินทรายปนร่วน มีความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์	6,569	13.25
RS08-lsC	รัศมี-สามัคคี 08 ประเภทที่มีดินบนเป็นดินทรายปนร่วน มีความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์	361	0.73
RS09-sglsD	รัศมี-สามัคคี 09 ประเภทที่มีดินบนเป็นดินทรายปนร่วน ปนก้อนกรวดเล็กน้อย มีความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์	6,203	12.51
RS10	พื้นที่ลาดชันเชิงชัน	1,694	3.42
รวม		49,585	100.00

ทรัพยากรดินในเขตพัฒนาที่ดิน บ้านรัศมี - สามัคคี อุ่มน้ำเพ็กตโนด

รูปที่ 1 ทรัพยากรดินในพื้นที่เขตพัฒนาที่ดิน บ้านรัศมี-สามัคคี อุ่มน้ำเพ็กตโนด

(2.3) ปัญหาดินตื้น ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน RS09-sglsD มีเนื้อที่ 6,203 ไร่ หรือร้อยละ 12.51 ของพื้นที่เขตพัฒนาที่ดินฯ ดินมีลักษณะเป็นดินตื้นถึงชั้นเศษหินหรือชั้นหินผุ ภายในช่วงความลึก 25-50 เซนติเมตร ดินตื้นจะเป็นอุปสรรคต่อการซึมน้ำของรากพืชลงไปหาอาหาร นอกจากนี้ยังมีส่วนที่เป็นดินน้อยทำให้มีความสามารถในการดูดซับธาตุอาหารและอุ้มน้ำต่ำมากพืชจะขาดน้ำเหี่ยวเฉาไวกว่าพื้นที่อื่น

(2.4) พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน RS10 มีเนื้อที่ 1,694 ไร่ หรือร้อยละ 3.42 ของพื้นที่เขตพัฒนาที่ดินฯ

3) การประเมินความเหมาะสมของที่ดิน

คือการประเมินคุณภาพที่ดินด้านคุณภาพ (Qualitative land evaluation) เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินทำให้ทราบว่าที่ดินนั้นๆ เหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดต่อการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ โดยพิจารณาจากคุณลักษณะที่ดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละหน่วยที่ดิน สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช และระดับการจัดการในการใช้ประโยชน์ที่ดินสำหรับแต่ละประเภทการใช้ที่ดิน ตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งในการประเมินความเหมาะสมของที่ดินในครั้งนี้ ได้ใช้คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดินสำหรับพืชเศรษฐกิจ จัดทำโดยบัณฑิต ต้นศิริ และคาร์ณ ไทรพิภ กรมพัฒนาที่ดิน ปี 2542

การประเมินความเหมาะสมของที่ดินสำหรับพืชเศรษฐกิจ ในพื้นที่เขตพัฒนาที่ดินบ้านรัศมี-สามัคคี ลุ่มน้ำเพ็กตโนด จังหวัดกำแพงเพชร ราชอาณาจักรกัมพูชา สามารถประเมินประเมินความเหมาะสมของที่ดิน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับความเหมาะสมของที่ดินสำหรับพืชเศรษฐกิจในพื้นที่เขตพัฒนาที่ดิน บ้านรัศมี-สามัคคี ลุ่มน้ำเพ็กตโนด

หน่วยแผนที่ดิน	ระดับความเหมาะสมของที่ดิน					
	ข้าวนาปี	อ้อย	มันสำปะหลัง	ข้าวโพด	ยางพารา	มะม่วง
RS01-sIA	N	S2	S2	S2	S2	S2
RS02-sIA	S2	N	N	N	N	N
RS03-sIA	S3	N	N	N	N	N
RS04-sIA	S3	N	N	N	N	N
RS05-lsB	N	S3	S2	S3	S3	S3
RS06-lsB	N	S3	S2	S3	S3	S3
RS07-lsC	N	S3	S2	S3	S3	S3
RS08-lsC	N	S3	S2	S3	S3	S3
RS09-sglsD	N	S3	S3	S3	S3	N
RS10	N	N	N	N	N	N

หมายเหตุ : S1 คือ ความเหมาะสมสูง

S2 คือ ความเหมาะสมปานกลาง

S3 คือ ความเหมาะสมเล็กน้อย

Nคือ ไม่เหมาะสม

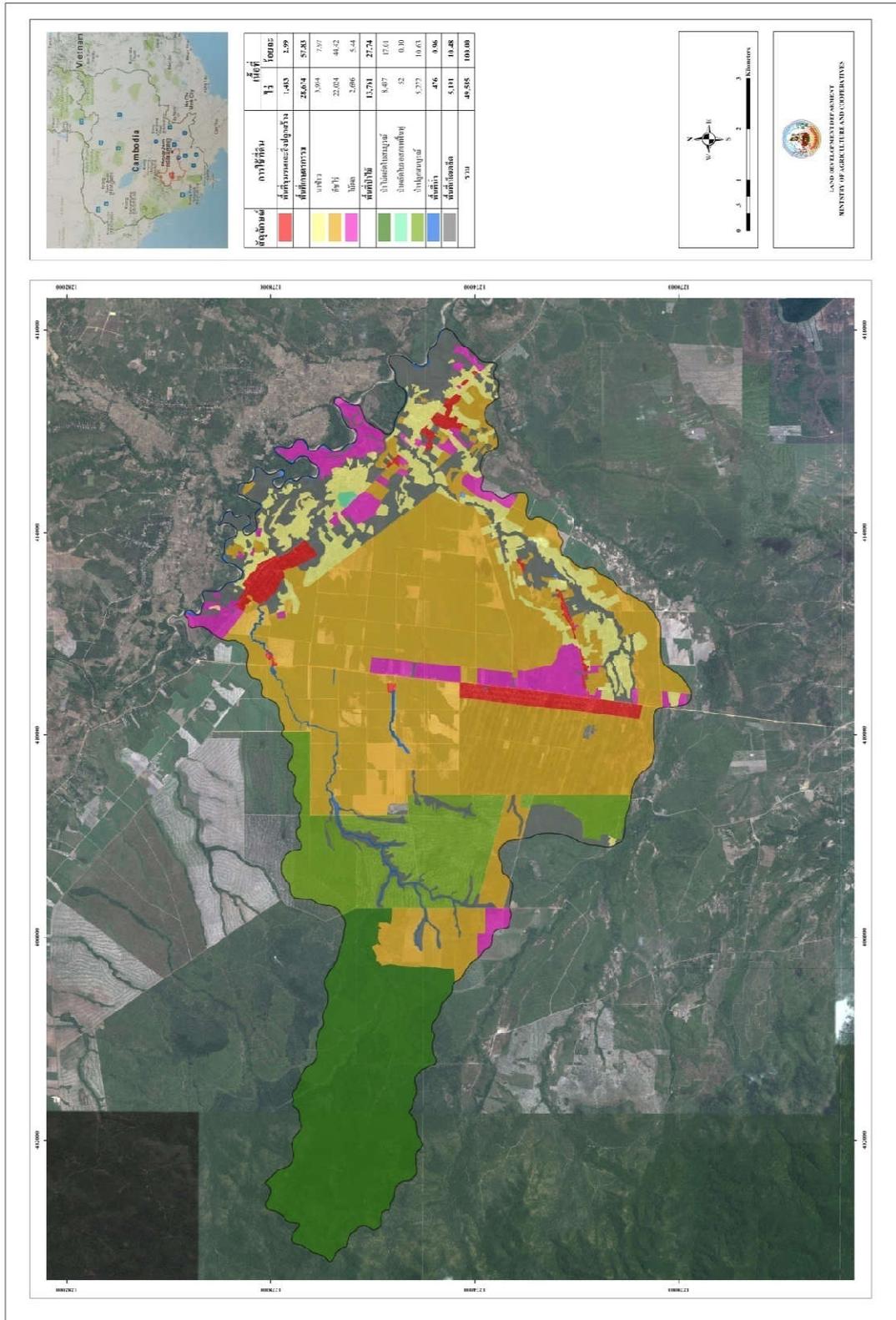
4) สภาพการใช้ที่ดิน

จากการสำรวจสภาพการใช้ที่ดิน โดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน สามารถจำแนกสภาพการใช้ที่ดินได้เป็น 5 ประเภทหลัก คือ พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่น้ำ และพื้นที่เบ็ดเตล็ด พบว่า พื้นที่เกษตรกรรมมีมากที่สุด มีพื้นที่ 28,674 ไร่ หรือร้อยละ 57.83 ของพื้นที่เขตพัฒนาที่ดินฯ รองลงมาเป็นพื้นที่ป่าไม้ มีพื้นที่ 13,761 ไร่ หรือร้อยละ 27.74 ของพื้นที่เขตพัฒนาที่ดินฯ พื้นที่น้ำมีเนื้อที่น้อยที่สุด คือ 476 ไร่ หรือร้อยละ 0.96 ของพื้นที่เขตพัฒนาที่ดินฯ รายละเอียดดังตารางที่ 3 และรูปที่ 2

ตารางที่ 3 สภาพการใช้ที่ดินในพื้นที่เขตพัฒนาที่ดินบ้านรัศมี-สามัคคี ลุ่มน้ำเพ็ญโนด

การใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	1,483	2.99
หมู่บ้านบนพื้นราบ	1,466	2.96
โรงงานอุตสาหกรรม	17	0.03
พื้นที่เกษตรกรรม	28,674	57.83
นาข้าว	3,954	7.97
นาไร่	34	0.07
นาข้าว	3,920	7.90
พืชไร่	22,024	44.42
ไร่ร้าง	791	1.60
พืชไร่ผสม	3,934	7.93
ข้าวโพด	19	0.04
อ้อย	17,276	34.84
มันสำปะหลัง	4	0.01
ไม้ผล	2,696	5.44
มะม่วง	2,671	5.39
กล้วย	25	0.05
พื้นที่ป่าไม้	13,761	27.74
ป่าไม้ผลัดใบสมบูรณ์	8,437	17.01
ป่าผลัดใบรกร้างพื้นที่ฟู	52	0.10
ป่าปลูกสมบูรณ์	5,272	10.63
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	5,191	10.48
ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	62	0.13
ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	4,567	9.21
พื้นที่ลุ่ม	479	0.97
บ่อลูกรัง	83	0.17
พื้นที่น้ำ	476	0.96
แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	407	0.82
อ่างเก็บน้ำ	50	0.10
บ่อน้ำในไร่นา	19	0.04
รวม	49,585	100.00

สภาพการใช้ที่ดินในเขตพัฒนาที่ดิน บ้านรัศมี - สามัคคี - ภูม่น้ำเพ็กตโนด

รูปที่ 2 สภาพการใช้ที่ดินในพื้นที่เขตพัฒนาที่ดิน บ้านรัศมี-สามัคคี ภูม่น้ำเพ็กตโนด

3.3 การวางแผนการใช้ที่ดิน

1) การจัดทำร่างแผนการใช้ที่ดิน

เป็นการจัดทำร่างแผนการใช้ที่ดินในพื้นที่โครงการฯ โดยใช้วิธีการสร้างเงื่อนไขในการกำหนดเขตการใช้ที่ดินตามศักยภาพและกำลังผลิตของพื้นที่ และสภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน เพื่อให้แผนการใช้ที่ดินสามารถเป็นกรอบและแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรและสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม และนำเสนอ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน เพื่อนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงร่างแผนการใช้ที่ดิน ให้เป็นแผนการใช้ที่ดินที่สมบูรณ์สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ นโยบายของรัฐ และความต้องการของประชาชนสามารถกำหนดเขตการใช้ที่ดินของพื้นที่โครงการฯ ออกเป็น 5 เขต คือ เขตป่าไม้ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชน เขตแหล่งน้ำและเขตพื้นที่อื่นๆ

2) การนำเสนอร่างแผนการใช้ที่ดิน รับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ รวมทั้งนโยบายของรัฐ

เมื่อวันที่ 19-25 มิถุนายน 25561 เป็นการประชุมเพื่อชี้แจงร่างแผนการใช้ที่ดิน ในพื้นที่ศึกษาเขตพัฒนาที่ดิน บ้านรัศมี-สามัคคี ลุ่มน้ำเพ็ญทนต์ เมืองโอฬาร จังหวัดกำแพงเพชร โดยมีผู้แทนจากกระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมง (Ministry of Agriculture Forestry and Fisheries) ประเทศกัมพูชาได้แก่ รองอธิบดี Deputy Director General of the General Directorate of Agriculture (GDA) และ Dr. koy Ra พร้อมนักวิจัยของหน่วยงาน และ ผู้แทนจากกรมพัฒนาที่ดิน (Land Development Department) เข้าร่วมประชุม ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

(1) ชี้แจงขั้นตอนการทำงาน ข้อมูลพื้นฐานที่ใช้ในการวางแผนการใช้ที่ดินและนำเสนอร่างแผนการใช้ที่ดินเขตพัฒนาที่ดิน บ้านรัศมี-สามัคคี แก่เจ้าหน้าที่กัมพูชา

(2) อภิปรายหารือเกี่ยวกับนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตรด้านต่างๆ ของประเทศกัมพูชา รวมทั้งหลักเกณฑ์เพิ่มเติมในการทำงานเพื่อปรับปรุงการจัดทำแผนการใช้ที่ดิน

3) การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและสัมภาษณ์เกษตรกร

(1) การตรวจสอบสภาพการใช้ที่ดิน ได้มีการเข้าพื้นที่เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้านสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน ความเหมาะสมของดินในการปลูกพืช รวมถึงการเก็บข้อมูลด้านการผลิตปริมาณผลผลิต การจัดการ ซึ่งคณะทำงานได้เข้าตรวจสอบและพบว่าในพื้นที่โครงการมีสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินบางจุดที่มีการคลาดเคลื่อน ไม่สอดคล้องกับสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินที่จัดทำในตอนแรก เช่น

พื้นที่ปลูกอ้อย ได้เปลี่ยนไปเป็นโรงงาน

พื้นที่ปลูกอ้อยได้เปลี่ยนเป็นพื้นที่ปลูกมะม่วง

พื้นที่ไม่เหมาะสมได้เปลี่ยนเป็นพื้นที่ปลูกมะม่วง

(2) สัมภาษณ์เกษตรกรเพื่อสอบถามปัญหาและความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่

ภายหลังจากการได้มีการประชุมปรึกษาหารือ แผนการดำเนินการ แนวทางการวางแผนการใช้ที่ดิน ทางคณะกรรมการจากประเทศไทยและเจ้าหน้าที่จากกัมพูชา ได้เดินทางเข้าสู่พื้นที่โครงการฯ เพื่อสอบถามเกษตรกรถึงสภาพปัญหาที่พบในการทำการเกษตร รวมถึงสอบถามถึงความต้องการจากภาครัฐในการให้ความช่วยเหลือ ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

(2.1) สภาพปัญหาที่พบในการทำเกษตร

- การขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรในฤดูแล้ง และฤดูฝนประสบปัญหาน้ำท่วมในบางพื้นที่โดยเฉพาะในพื้นที่ลุ่ม
- ดินขาดความอุดมสมบูรณ์และมีการชะล้างพังทลายค่อนข้างสูง เนื่องจากดินในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินทราย และในพื้นที่ลาดชัน ดินส่วนใหญ่เป็นดินตื้น
- การพบการติดต่อกันของโรคและแมลงศัตรูพืชในการเกษตร ทำให้ผลผลิตไม่มีคุณภาพขายไม่ได้ราคา และเกษตรกรขาดทักษะ และองค์ความรู้ในการจัดการ
- การขาดการจัดการด้านการตลาด

(2.2) ความต้องการของเกษตรกร

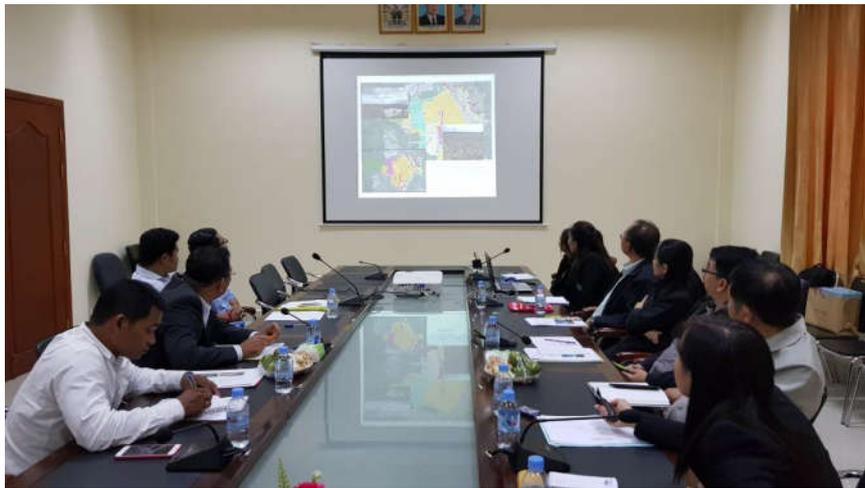
- การพัฒนาแหล่งน้ำ และระบบชลประทาน
- พันธุ์พืชที่ดีและมาตรฐาน ให้ผลผลิตต่อไร่สูง
- ตลาดรับซื้อผลผลิตทางการเกษตร
- ต้องการองค์ความรู้ เทคโนโลยี และแปลงสาธิตการผลิตทางการเกษตร โดยเฉพาะเทคโนโลยีการปลูกมันสำปะหลัง
- ต้องการให้รัฐบาลช่วยเหลือในการจัดสรรพื้นที่เพาะปลูกทางการเกษตร

4) การประชุมนำเสนอแผนการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการปรับแก้ไข

หลังจากที่คณะทำงานเข้าพื้นที่โครงการฯ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของสภาพการใช้ที่ดิน ความเหมาะสมของดิน และเก็บข้อมูลด้านการผลิตพืช ผลผลิต วิธีการจัดการพืช ความต้องการปัจจัยการผลิต ของแต่ละเขตการใช้ที่ดิน โดยการสัมภาษณ์เกษตรกรและเจ้าหน้าที่ รวมถึงนโยบายเกี่ยวกับใช้ที่ดินของรัฐ เพื่อใช้ในการปรับปรุงแผนการใช้ที่ดินให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาของพื้นที่ที่เป็นอยู่จริง ซึ่งจากการลงพื้นที่พบว่า ในพื้นที่ศึกษามีการเปลี่ยนของสภาพการใช้ที่ดินบางประเภท ซึ่งส่งผลให้เขตการใช้ที่ดินที่ได้กำหนดไว้ในตอนแรกมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย จึงได้ดำเนินการกำหนดเงื่อนไขการกำหนดเขตการใช้ที่ดินใหม่ ตามสภาพการใช้ประโยชน์จริง โดยในแผนการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการปรับแก้ไขใหม่ ได้แบ่งเขตเกษตรกรรม ออกเป็น 3 เขตย่อย ดังนี้

- (1) เขตเกษตรก้าวหน้า ซึ่งได้แก่ พื้นที่ที่มีความเหมาะสมต่อการทำการเกษตร ดินมีความอุดมสมบูรณ์ รวมถึงมีแหล่งน้ำ หรือระบบชลประทานที่เพียงพอต่อการเพาะปลูก
- (2) เขตเร่งรัดพัฒนาการเกษตร ได้แก่ พื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำการเกษตร แต่ต้องมีการจัดการดินและน้ำที่เหมาะสม
- (3) พื้นที่ทิ้งร้าง ได้แก่ พื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำการเกษตร แต่ไม่มีการจัดการเนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นของนายทุน

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบเขตการใช้ที่ดินที่ปรับแก้ ระหว่างร่างแผนการใช้ที่ดินและแผนการใช้ที่ดินที่ปรับแก้ไข ในพื้นที่เขตพัฒนาที่ดินบ้านรัศมี-สามัคคี กลุ่มน้ำเพ็ทโนน

ร่างแผนการใช้ที่ดิน	แผนการใช้ที่ดินที่ปรับแก้
1.เขตป่าไม้ 1.1 เขตป่าไม้ผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู 1.2 เขตป่าไม้ผลัดใบสมบูรณ์ 1.3 เขตป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	1.เขตป่าไม้ 1.1 เขตป่าไม้ผลัดใบสมบูรณ์ 1.2 เขตป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู 1.3 เขตป่าปลูกสมบูรณ์
2.เขตเกษตรกรรม 2.1 เขตเกษตรก้าวหน้า 2.1.1 เขตทำนา 2.1.2 เขตพืชไร่ 2.1.3 เขตพืชไม้ผล 2.2 เขตเร่งรัดพัฒนาการเกษตร 2.2.1 เขตทำนา 2.2.2 เขตพืชไร่ 2.2.3 เขตพืชไม้ผล	2.เขตเกษตรกรรม 2.1 เขตเกษตรก้าวหน้า 2.1.1 เขตทำนา 2.1.2 เขตพืชไร่ 2.1.3 เขตพืชไม้ผล 2.2 เขตเร่งรัดพัฒนาการเกษตร 2.2.1 เขตทำนา 2.2.2 เขตพืชไร่ 2.2.3 เขตพืชไม้ผล 2.3 พื้นที่ทิ้งร้าง
3.เขตชุมชน 3.1 เขตชุมชน 3.2 เขตโรงงาน	3.เขตชุมชน 3.1 เขตชุมชน 3.2 เขตโรงงาน
4.เขตแหล่งน้ำ 4.1 เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ 4.2 เขตแหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น	4.เขตแหล่งน้ำ 4.1 เขตแม่น้ำ, คลอง 4.2 เขตอ่างเก็บน้ำ, บ่อน้ำในไร่นา
5.เขตพื้นที่อื่นๆ 5.1 เขตอนุรักษ์เพื่อความสมดุลของระบบนิเวศ	5.เขตพื้นที่อื่นๆ 5.1 เขตบ่อลูกรัง

5) แผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

เป็นการปรับแก้ไขร่างแผนการใช้ที่ดิน โดยใช้ข้อมูลที่ได้ตรวจสอบความถูกต้องในภาคสนาม และสร้างเงื่อนไขในการกำหนดเขตการใช้ที่ดินให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ เศรษฐกิจและสังคม ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ความต้องการของเกษตรกร นโยบายการใช้ที่ดินของรัฐ ความเหมาะสมของดินสำหรับการปลูกพืชเศรษฐกิจ เป็นต้น เพื่อให้สามารถใช้เป็นกรอบในการพัฒนาด้านการเกษตรและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้ใช้ได้อย่างยั่งยืนต่อไปซึ่งสามารถสรุปแผนการใช้ที่ดิน 5 เขตหลัก คือ (ตารางที่ 5)

(1) เขตป่าไม้ เป็นเขตที่มีสภาพเป็นพื้นที่ป่าไม้ ซึ่งแบ่งตามลักษณะของป่าไม้ได้เป็น 3 เขต

(1.1)เขตป่าไม้ผลัดใบสมบูรณ์

(1.2)เขตป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู

(1.3)เขตป่าปลูกสมบูรณ์

(2) เขตเกษตรกรรม เป็นเขตที่สภาพเป็นพื้นที่เป็นนาข้าว พืชไร่ ไม้ผล และพื้นที่ร้าง ซึ่งแบ่งตามศักยภาพความเหมาะสมสำหรับการปลูกพืชได้เป็น 3 เขต ได้แก่

(2.1)เขตเกษตรก้าวหน้า เป็นพื้นที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนในการเพาะปลูก ดินมีความเหมาะสมปานกลางถึงสูงสำหรับการทำการเกษตร แต่อาจมีข้อจำกัดบางประการในการใช้ที่ดิน บริเวณที่มีสภาพพื้นที่ราบลุ่มมีการทำนา พื้นที่ดอนปลูกพืชไร่ และไม้ผล ไม้ยืนต้น แบ่งได้เป็น 3 เขต ได้แก่ เขตทำนา เขตพืชไร่ และเขตพืชไม้ผล

(2.2)เขตเร่งรัดพัฒนาการเกษตร เป็นพื้นที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนในการเพาะปลูกดินมีความเหมาะสมน้อยสำหรับการทำการเกษตร ต้องมีการจัดการดินและน้ำที่เหมาะสมสำหรับการปลูกพืชแบ่งได้เป็น 3 เขต ได้แก่ เขตทำนา เขตพืชไร่ และเขตพืชไม้ผล

(2.3)พื้นที่ทิ้งร้าง เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำการเกษตร แต่ไม่มีการปลูกพืชหรือการจัดการเนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นของเอกชนหรือนายทุน

(3) เขตชุมชน แบ่งเป็น 2 เขต ได้แก่

(3.1)เขตชุมชน

(3.2)เขตโรงงาน

(4) เขตแหล่งน้ำ แบ่งเป็น 2 เขต ได้แก่

(4.1)เขตแม่น้ำ, คลอง

(4.2)เขตอ่างเก็บน้ำ, บ่อน้ำในไร่นา

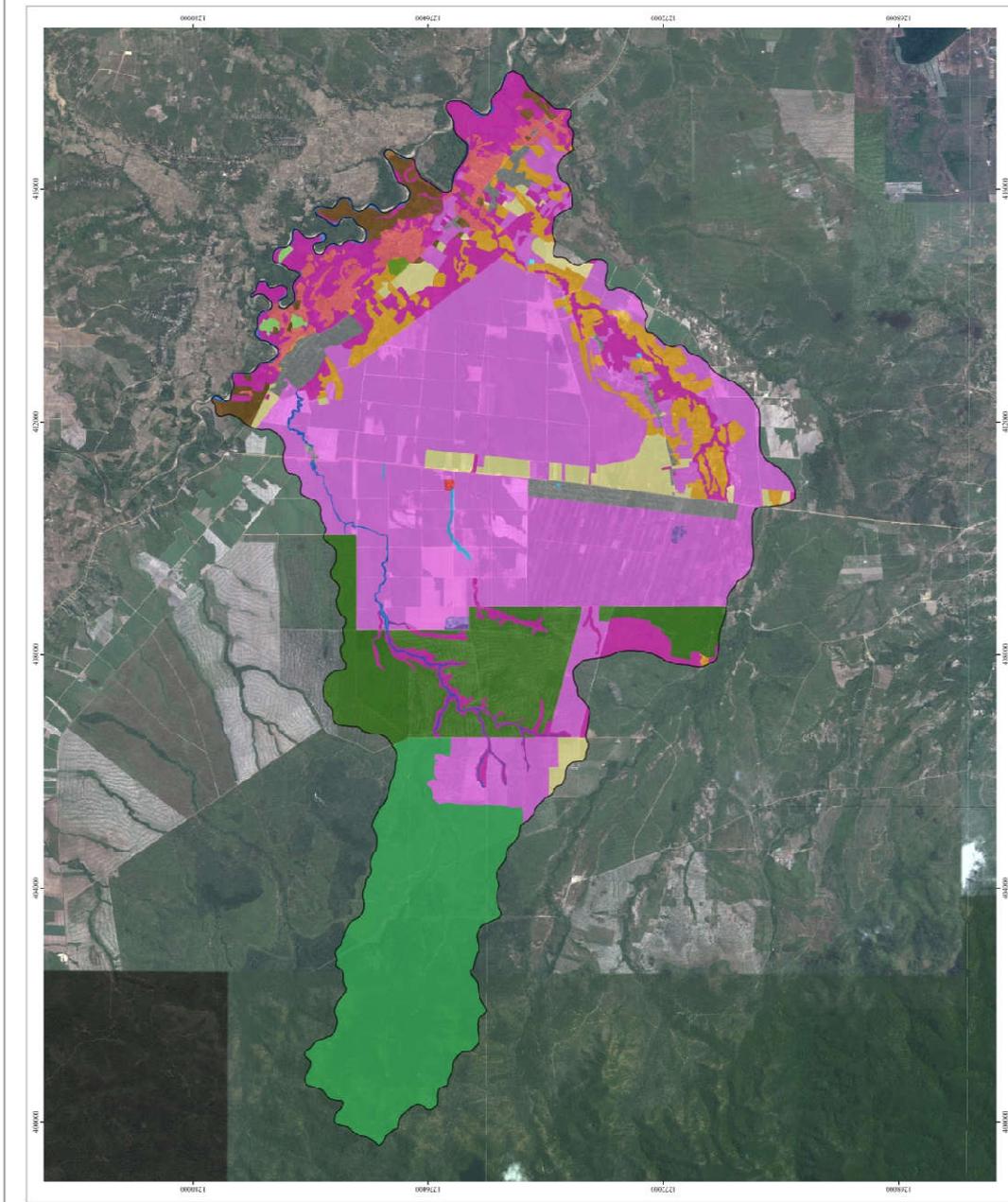
(5) เขตพื้นที่อื่นๆ ได้แก่

(5.1)เขตบ่อลูกรัง

ตารางที่ 5 แผนการใช้ที่ดินในพื้นที่เขตพัฒนาที่ดิน บ้านรัศมี-สามัคคี ลุ่มน้ำเพ็ญโนด

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1.เขตป่าไม้	13,761	27.75
1.1 เขตป่าไม้ผลัดใบสมบูรณ์	8,437	17.02
1.2 เขตป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	52	0.10
1.3 เขตป่าปลูกสมบูรณ์	5,272	10.63
2.เขตเกษตรกรรม	33,782	68.13
2.1 เขตเกษตรก้ำวหน้า	2,338	4.71
2.1.1 เขตทำนา	1,370	2.76
2.1.2 เขตพืชไร่	88	0.18
2.1.3 เขตพืชไม้ผล	880	1.77
2.2 เขตเร่งรัดพัฒนาการเกษตร	26,338	53.12
2.2.1 เขตทำนา	2,614	5.27
2.2.2 เขตพืชไร่	21,930	44.23
2.2.3 เขตพืชไม้ผล	1,794	3.62
2.3 พื้นที่ทิ้งร้าง	5,106	10.30
3.เขตชุมชน	1,483	2.99
3.1 เขตชุมชน	1,466	2.96
3.2 เขตโรงงาน	17	0.03
4.เขตแหล่งน้ำ	476	0.96
4.1 เขตแม่น้ำ, คลอง	407	0.82
4.2 เขตอ่างเก็บน้ำ, บ่อน้ำในไร่นา	69	0.14
5.เขตพื้นที่อื่นๆ	83	0.17
5.1 เขตบ่อลูกรัง	83	0.17
รวม	49,585	100.00

แผนการใช้ที่ดินในเขตพัฒนาที่ดิน บ้านรัศมี - สามัคคี ลุ่มน้ำเพ็กตโนด

รูปที่ 3 แผนการใช้ที่ดินในพื้นที่เขตพัฒนาที่ดิน บ้านรัศมี-สามัคคี ลุ่มน้ำเพ็กตโนด

4. การประชุมเพื่อเสนอแผนการใช้ที่ดินครั้งสุดท้าย และกำหนด(ร่าง)แผนงานปี 2562

1) การประชุมเพื่อเสนอแผนการใช้ที่ดินครั้งสุดท้าย

การประชุมในครั้งนี้มีผู้แทนจากกระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมง (Ministry of Agriculture Forestry and Fisheries) ประเทศกัมพูชา ได้แก่ H.E. HeanVanhan อธิบดีจากหน่วยงาน the General Directorate of Agriculture (GDA) และ Dr. Koy Ra พร้อมนักวิจัยของหน่วยงานและผู้แทนจากกรมพัฒนาที่ดิน (Land Development Department) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประเทศไทย เข้าร่วมประชุม ซึ่งได้นำเสนอแผนการใช้ที่ดินที่ได้มีการปรับปรุงแล้วในพื้นที่เขตพัฒนาที่ดิน บ้านรัศมี - สามัคคี กลุ่มน้ำเพ็กตโนด เมืองโอหาร จังหวัดกำแพงสปีอ และแนวทางการร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมในปี 2562 ต่อท่านอธิบดี GDA เพื่อรับทราบ และได้รับความเห็นชอบต่อแผนการใช้ที่ดินและแนวทางการร่วมมือดังกล่าว นอกจากนี้ยังได้นำเสนอแนวทางการจัดการทรัพยากรดิน การปลูกพืชหมุนเวียน และตัวอย่างการจัดการความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดินที่ประสบความสำเร็จของศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งมีปัญหาหรือข้อจำกัดในการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมคล้ายกับพื้นที่เขตพัฒนาที่ดิน บ้านรัศมี - สามัคคี กลุ่มน้ำเพ็กตโนด เมืองโอหาร จังหวัดกำแพงสปีอ

2) (ร่าง) แผนการดำเนินงานปี 2562

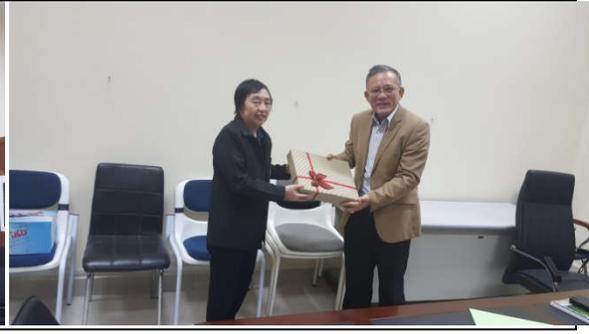
(ร่าง) แผนการดำเนินงานปี 2562 ได้เป็นการประชุมหารือระหว่างเจ้าหน้าที่ไทยกับกัมพูชา ซึ่งเจ้าหน้าที่กัมพูชาได้ขอความช่วยเหลือจากไทยในปี 2562 ประกอบด้วย 3 กิจกรรมหลัก ดังนี้ (1) การทำแปลงสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการปลูกมันสำปะหลัง (2) การถ่ายทอดความรู้เรื่องการปลูกพืชหมุนเวียนที่เหมาะสมต่อพื้นที่ศึกษาและ (3) การจัดทำแปลงสาธิตเพื่อลดการชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่ลาดชัน รวมถึงปรับปรุงคุณภาพน้ำด้วยการทำการบำบัดตะกอนดิน

เจ้าหน้าที่กองวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน เทคโนโลยีชีวภาพทางดิน ได้นำเสนอต่อที่ประชุมถึง (ร่าง) แผนการดำเนินงานปี 2562 ที่จะดำเนินงานภายใต้โครงการความร่วมมือภายใต้ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ไทย - ราชอาณาจักรกัมพูชา(ACMECS) เพื่อหารือถึงกรอบแนวทางเบื้องต้นในการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อเตรียมความพร้อมในการนำเสนอแผนดังกล่าวต่อผู้บริหารของทั้ง 2 ประเทศ ดังมีรายละเอียด ดังนี้

สถานที่ดำเนินการ	ระยะเวลา	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ
กัมพูชา	ตุลาคม-ธันวาคม 2561	1) การคัดเลือกพื้นที่ปลูก	กัมพูชา
กัมพูชา	มกราคม-กุมภาพันธ์ 2562	2) การประชุมและการฝึกอบรม 2.1) ประชุมวางแผนกระบวนการดำเนินงานเพื่อจัดทำแปลงสาธิต 2.2) ฝึกอบรมเรื่องการจัดการดินเพื่อการปลูกมันสำปะหลัง เช่น การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การใช้ปุ๋ยชีวภาพ และการใช้น้ำหมักชีวภาพ ฯลฯ	ไทย
ไทย	มีนาคม 2562	3) การฝึกอบรมให้ความรู้ 3.1) การวิเคราะห์ประเมินผลความอุดมสมบูรณ์ของดิน 3.2) เทคโนโลยีการปรับปรุงบำรุงดิน	ไทย

		3.3) การอนุรักษ์ดินและน้ำ 3.4) ศูนย์เรียนรู้ การสร้างเครือข่ายหมอดินอาสา 4) เยี่ยมชมแปลงปลูกที่ประสบความสำเร็จ	
กัมพูชา	เมษายน 2562	5) เตรียมดินและวัสดุเพื่อการปลูก เช่น ฟ่อนพันธุ์ ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยเคมี ฯลฯ	กัมพูชา
กัมพูชา	พฤษภาคม 2562	6) ปลูกมันสำปะหลัง	กัมพูชา
กัมพูชา	มิถุนายน-สิงหาคม 2562	7) ติดตามตรวจสอบโครงการ เก็บบันทึกข้อมูลแปลงปลูก	ไทย-กัมพูชา
กัมพูชา	กันยายน 2562	8) ประเมินผลโครงการ และวางแผนการดำเนินงานในปี 2563	ไทย-กัมพูชา

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน
ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
<http://www.ddd.go.th>